

Activisme i iniciatives de la població civil davant el conflicte

2 SESSIÓ

Resum

A partir d'una dinàmica en petit grup, l'alumnat coneix diferents moviments de lluita, de resistència o de mobilitzacions ciutadanes de diferents parts del món. Reflexionen en petit grup i després en el grup-classe del perquè de les mobilitzacions, si aquestes són motors de canvi, i de les conseqüències en la vida de les persones mobilitzades. (Activitat 1)

A continuació, a partir d'unes imatges es treballarà la participació de les dones en els processos i iniciatives de pau. (Activitat 2)

Desenvolupament

OPCIÓ A

Activitat 1

Per què les persones s'organitzen, es mobilitzen i lluiten per defensar els seus drets?

Presentació de l'activitat.

Es pregunta als nois i noies si coneixen algun cas recent de mobilització ciutadana amb protestes al carrer, tant a casa nostra com en altres parts del món. Poden sortir els exemples del 15M, la PAH (Plataforma Afectats per la Hipoteca), les Primaveraes Àrabs, etc. A partir d'aquí es realitzarà la següent dinàmica per treballar mobilitzacions de la societat civil:

- Distribuir la classe en grups de 4-5.
- Repartir una fitxa a cada grup sobre un moviment de lluita, resistència o mobilització. Cada fitxa compta amb fotografies, articles, vídeos i unes preguntes de reflexió que cal contestar.
- El grup, a partir de la informació rebuda i d'altra informació que hagi pogut cercar, reflexiona sobre les preguntes formulades de cada cas i exposa les seves conclusions al grup-classe.
- Debat i exposició de les idees clau.

Activitat 2

La participació de la dona en els processos i iniciatives de pau.

- Es mostren fotografies de diferents negociacions de pau (power point de suport).
- Es desenvolupen les idees clau (power point de suport).

Intenció educativa

Prendre consciència de la importància de la societat civil per mobilitzar-se per la defensa dels drets humans i per la construcció de la pau. Reflexionar sobre el rol de les dones en aquestes iniciatives.

Per treballar les activitats d'aquesta sessió, es pot escollir entre dues opcions, amb dinàmiques diferents. L'opció B es basa en la dinàmica d'aprenentatge cooperatiu "El Puzle".

Temps

Opció A: 55 minuts
(Hi ha grups que necessiten més temps)

Opció B: 2 hores

Material i recursos

Pissarra, pissarra digital o projector, ordinador portàtil per grup.

5 fitxes: 15 M, Primaveraes àrabs, Ruta Pacífica de Mujeres, Las Madres de Mayo i Amnistia Internacional.

Power point de la sessió.

Caixa de recursos

Pàgines web

- **Amnistia Internacional**
(material per al professorat)
- **Resolució 1325**
- **Campanya Dóna Veu 1325** de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament
- **Ciutats defensores dels drets humans**
- WILPF (Espanya)
– <http://wilpfespanya.blogspot.com.es/>
– <http://wilpf.org/>
- **Dona, Pau i Seguretat**

OPCIÓ B (dinàmica d'aprenentatge cooperatiu "El Puzle")

Activitat 1

Per què les persones s'organitzen, es mobilitzen i lluiten per defensar els seus drets?

Presentació de l'activitat.

Es pregunta als noies i noies si coneixen algun cas recent de mobilització ciutadana amb protestes al carrer, tant a casa nostra com en altres parts del món. Poden sortir els exemples del 15M, la PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca), les Primaveres Àrabs, etc. A partir d'aquí es realitzarà la següent dinàmica per treballar mobilitzacions de la societat civil:

Primera part:

- Distribuir la classe en grups de 4-5.
- Repartir les fitxes sobre el moviment de lluita, resistència o mobilització concret. Cada fitxa compta amb fotografies, articles, vídeos i preguntes de reflexió.
- S'assigna una pregunta a cada membre del grup. Les preguntes es contestaran en grup, però cada alumne es responsabilitza d'una pregunta.
- El grup, a partir de la informació rebuda i d'altra informació que hagi pogut cercar, reflexiona sobre les preguntes formulades de cada cas.

Segona part:

- Els nois i noies fan grups d'experts agrupant-se en funció de les preguntes (responsables de la pregunta 1 es reuneixen entre ells, els de la pregunta 2 es reuneixen entre ells, i així successivament).
- Agrupats per preguntes, posen en comú les seves respostes.

Tercera part:

- Els nois i noies tornen als seus grups inicials, posen en comú les respostes aprofundides i en fan una síntesi.
- Cada grup exposa les conclusions del seu moviment social.
- En gran grup es debaten les conclusions.

Activitat 2

La participació de la dona en els processos i iniciatives de pau.

- Es mostren fotografies de diferents negociacions de pau.
- El professorat desenvolupa les idees clau de l'apartat mitjançant el power point de suport.

Valoració i conclusions

Recull de les idees principals.

Si s'escau, presentació i preparació de la següent sessió: "Conversa amb un activista".

IDEES CLAU I GUIA PER AL DEBAT

ACTIVITAT 1

IDEES CLAU

El paper de la societat civil és essencial per defensar els drets humans i lluitar per la pau.

Les mobilitzacions i protestes pacífiques han resultat clau en alguns moments per pressionar als estats a legislar a favor de mesures en pro dels drets humans, així com també per derrocar governs poc democràtics.

Els defensors i defensores dels drets humans són persones que, de manera individual o col·lectiva, treballen per promoure o protegir els drets humans. Poden ser mares, periodistes, sindicalistes, membres d'ONG, advocats, estudiants, pagesos, etc. La seva tasca i compromís pot representar un risc per la seva vida o seguretat.

GUIA PER AL DEBAT

PREGUNTES DE REFLEXIÓ DELS DOSSIERS QUE HEM ENTREGAT ALS ALUMNES

1. Què porta aquesta gent a mobilitzar-se? Què creus que els ha passat per decidir-se a fer alguna cosa?
2. Les mobilitzacions que han fet han aconseguit algun canvi dels que proposaven?
3. Posa't en la pell de les persones mobilitzades. Com creus que ho han viscut (han patit represàlies, s'han vist acompanyades...)
4. Creus que és diferent ser home o dona al mobilitzar-se en aquest cas?

POSSIBLES RESPOSTES PER CADA CAS

PRIMAVERES ÀRABS

1. La població de molts països àrabs reivindicaven una millora en la gestió de l'economia, més llibertats polítiques, alhora que denunciaven les males pràctiques dels governs i la corrupció política. El dia a dia de la vida de les persones es veia perjudicada pel mal funcionament de les institucions que els governaven.
2. Depèn del país. Tot i que en un principi sí que es van derrocar alguns caps de govern corruptes en els països on va haver-hi revoltes (Tunísia, Egipte i Líbia), malauradament això no ha significat que en aquests països s'hagi començat a obrir una via cap a la democràcia.

En alguns casos, com a Egipte, l'antiga dictadura s'ha substituït per una altra de nova. I a llocs com Líbia, Síria o Iemen, ara hi ha guerra. En el cas de Tunísia sí que estan en un procés de millora democràtica.

3. En tots aquests països, on no hi havia garanties democràtiques, va exercir-se repressió violenta contra els grups de manifestants. A Egipte i a Síria van morir centenars de manifestants que es mobilitzaven de forma pacífica.

D'altra banda, a les "Primaveres àrabs" va fer-se molt visible el gran potencial de les xarxes socials a l'hora de mobilitzar la societat. Al ser societats on els mitjans de comunicació tradicionals estan fortament censurats, les xarxes socials es van convertir en plataformes per organitzar les protestes i denúncies.

4. Com ja havia passat històricament en reivindicacions anteriors, les dones van jugar un paper fonamental en les reivindicacions, exigint al carrer el reconeixement dels seus drets. Les dones al món àrab pateixen una discriminació en tots els àmbits de la seva vida: a nivell laboral, educatiu, de prestacions socials, d'impostos, etc. Tot i que cada país té les seves especificitats, en termes generals les dones troben dificultats per desenvolupar els seus drets tant en l'esfera privada com en l'esfera pública.

AMNISTIA INTERNACIONAL

1. La majoria de socis i simpatitzants d'Amnistia Internacional (AI) són persones que es prenen la lluita contra les injustícies de manera personal. Moltes d'elles, tot i no viure en zones de conflicte armat, creuen que sí es poden realitzar accions en favor dels drets humans per protegir-los a tot el món.
2. Sí, hi ha múltiples accions d'AI que han aconseguit els seus objectius. Algunes d'elles són alliberar persones de la presó, paraitzar diverses lapidacions de dones a l'Iran, i han contribuït a eradicar la pena de mort en alguns països.
3. En la major part dels casos, AI mobilitza una part de la ciutadania que de forma massiva recolza persones que han vist vulnerats els seus drets. Normalment, les persones mobilitzades no veuen la seva integritat amenaçada, i les condicions de la víctima milloren després de l'acció.
4. En aquest cas és indiferent ser home que dona.

15 M

1. Les principals reivindicacions d'aquest moviment és promoure una democràcia més participativa, acabar amb el domini de bancs i corporacions en la política, i aconseguir una "autèntica divisió de poders" (l'executiu, el judicial i el legislatiu). Aquest moviment va néixer a Espanya quan molta part de la ciutadania, arran de la crisi econòmica, va veure els seus drets vulnerats.
2. El 15 M ha reforçat altres moviments, com per exemple la PAH (Plataforma Afectats per la Hipoteca). Aquest moviment ha aconseguit aturar molts desnonaments de famílies vulnerables, ha generat xarxes de suport entre elles i ha aconseguit canviar la legislació en aquest àmbit.
3. Les manifestacions i acampades es van poder realitzar amb llibertat i ambient distès. Tot i així, en moments puntuals van produir-se càrregues policials contra els que protestaven.
4. En aquest és indiferent ser home que dona.

RUTA PACÍFICA DE LAS MUJERES

1. La societat colombiana està mobilitzada contra la guerra des de fa anys, denunciant les violacions que pateixen i promovent moltes iniciatives de pau. La Ruta Pacífica neix l'any 1996 com a resposta a la greu situació de violència en què es troben les dones a les zones en conflicte, tant en àrees rurals com urbanes. Aquest moviment social lluita per una solució negociada i política del conflicte armat. Lluiten per la veritat, la justícia i la reparació, i per la reconstrucció d'una memòria històrica individual i col·lectiva que els permeti superar els traumes de la guerra.
2. Aquest moviment ha aconseguit un impacte social important: la mobilització de moltes persones, la visualització de les conseqüències del conflicte en les dones, i acompanyament de víctimes, sobretot les que viuen en zones més remotes de Colòmbia. Han aconseguit reivindicar el protagonisme de les dones per construir la pau.
3. Hi ha hagut repressió a les dirigents, que han estat amenaçades.
4. Són moviments majoritàriament de dones, i és fruit de l'impacte de la violència sobre les dones. Aquest moviment social per la pau està integrat per més de 300 associacions i grups de dones de tots els racons de Colòmbia.

MADRES DE PLAZA DE MAYO

1. Són dones els fills i filles de les quals van desaparèixer a mans dels cossos de seguretat de l'Estat durant la dictadura argentina (1976-1983). Com que per les vies oficials no van trobar cap pista dels seus fills i filles desapareguts, es van organitzar entre elles per tenir més força per descobrir el destí dels seus fills/es i reclamar justícia.
2. Les Mares, juntament amb altres organitzacions de drets humans, van denunciar els crims comesos durant la dictadura i van exigir que se'n jutgés els responsables. Gràcies a la seva labor, i a la tasca de jutges compromesos amb la lluita per la democràcia, es va aconseguir que torturadors i assassins fossin jutjats i condemnats. Fins i tot el que havia estat dictador, Jorge Rafael Videla, va acabar a la presó, on va morir el 2013.
3. Sí, algunes líders del moviment van ser segrestades i posteriorment assassinades, i moltes d'elles van rebre amenaces. Tot i així, van continuar amb la seva lluita.
4. En aquest cas, només es van mobilitzar les mares.

ACTIVITAT 2

IDEES CLAU

La pau està indiscutiblement lligada a la igualtat entre homes i dones. Una pau sostenible requereix la participació de les dones en tots els nivells d'adopció de les decisions. De fet, estudis destaquen que la participació de les dones genera efectes positius en temes de sostenibilitat i durabilitat dels acords signats.

La dona ha estat històricament exclosa de la participació en els processos de pau. Nacions Unides destaca que en una mostra de 31 processos que van tenir lloc entre el 1992 i 2011, només un 4% de les persones signatàries, un 2,4% de mediadors principals i un 9% de les negociadores eren dones.

Alhora, s'ha esbiaixat la realitat i només se les ha visibilitzat com a víctimes del conflicte, però les dones també són agents actius amb veu i agenda pròpies en les iniciatives de pau i en la defensa dels drets humans.

Gràcies a l'esforç i lluita d'organitzacions de la societat civil, l'any 2000 les Nacions Unides aprova la Resolució 1325. Es reconeixen impactes específics de gènere dels conflictes armats sobre les dones i les nenes, i la importància de la seva participació en la construcció de la pau. Aquest és un instrument legal molt important per fer incidència en la comunitat internacional i exigir polítiques i accions que mitiguin l'impacte de les guerres en les dones.

GUIA PER AL DEBAT

- Tant en temps de guerra com en temps de rehabilitació postbèl·lica, les dones s'han mobilitzat per salvaguardar la seva vida i la dels seus, per mantenir cohesionades famílies i comunitats, per construir ponts cap a la reconciliació, per reforçar el teixit social i per lluitar contra la impunitat i la injustícia. Malgrat aquesta realitat, les dones segueixen sent una clara minoria en els espais de negociació i de presa de decisions formals que s'obren quan s'acaba un conflicte armat.
- Un dels principals obstacles de la participació de la dona en els processos de pau és la seva generalitzada manca d'accés al poder. Donat que les negociacions de pau majoritàriament estan protagonitzades per les elits polítiques i militars que participen en un determinat conflicte, les dones difícilment hi tenen accés. A nivell mundial, l'accés de les dones al poder és molt limitat i, per exemple, només representen el 18% dels càrrecs ministerials, i entre el personal diplomàtic no arriben al 30%.
- La participació plena de les dones en les estructures de poder i en els espais de presa de decisions és essencial per a la construcció de la pau. La representació i participació de les dones és necessària a tots els nivells: des de les negociacions de pau i la supervisió dels acords de pau, a la composició de governs i parlaments, sectors de seguretat i justícia.

Guies ràpides

Processos de pau inclusius

Processos de DDR amb perspectiva de gènere

Gènere i reforma del sector de la seguretat